

2/

Stortingsmann

ERIK BRAADLAND

Er valget så vanskelig?

Et
innlegg
om
Felles-
markedet

holdt i
Kringkastingen
19. oktober
1961

**Aksjon mot medlemskap Fellesmarkedet.
Bergen avdeling.**

Trykt i Døves Trykkeri A.s

Erik Braadland

Er valget så vanskelig?

*D*ette er det tredje foredrag i serien frimodige ytringer om Fellesmarkedet. Da det er et stort emne og tiden knapp, vil jeg i noen utstrekning forutsette at lytterne kjenner Fellesmarkedets oppbygning, virkemåte og mål. Og jeg forutsetter også at lytterne kjenner de mange og sterke politiske og økonomiske betraktninger som taler for at de vesteuropeiske demokratier drar sammen og står sammen slik at drømmen fra førkrigstiden og håpet fra etterkrigstiden — et forenet Europa — en gang kan bli virkelighet.

Innledningsvis vil jeg peke på at betegnelsen Fellesmarkedet som er en oversettelse av det engelske Common Market, er nokså misvisende. Det Europeiske Fellesskap er det navn de seks stifterne, Frankrike, Italia, Forbundsrepublikken Tyskland, Belgia Holland og Luxemburg selv ga organisasjonen da den ble opprettet ved Romatraktaten i 1957. Organiseringen av et felles varemarked gjennom en tollunion er bare ett av midlene til å nå traktatens mål i 1970 — et økonomisk fellesskap eller om man vil — et økonomisk forbund. De andre midler er opprettelsen av overstatlige organer med lovgivende, besluttende og dømmende myndighet og en gradvis tilnærming av den økonomiske politikk i videste forstand. Med sine 248 paragraffer er Romatraktaten ikke bare en økonomisk samarbeidsavtale som vi har sett så mange av etter krigen, men en konstitusjon — en grunnlov — for en ny økonomisk forbundsstat eller, som man har valgt å kalle det — et økonomisk fellesskap.

Et særtrekk ved Romatraktatens fellesskap er at det gradvis skal få karakteren av det vi i internasjonal rett kaller en forbunds-

stat. Overgangstiden fra traktaten trådte i kraft 1. januar 1958 frem til 1. januar 1970 er delt i tre perioder på hver fire år. Ved overgangen til hver ny periode får Fellesskapets besluttende og lovgivende organ, Ministerrådet, og det utøvende organ, Kommisjonen større myndighet og større makt til å sette i verk Fellesskapets program. Fra å være det vi i internasjonal rett kaller et statsforbund under 1. periode frem til 1. jan. 1962, går Fellesskapet i de to siste perioder gradvis over til å bli en økonomisk forbundsstat. Dette skjer ved at avstemningsreglene i det høyeste organ, Ministerrådet, skifter. I første periode kreves enstemmighet av alle medlemslandenes seks representanter i alle viktigere saker som de etter traktaten kan og skal avgjøre. I denne perioden beholder derfor medlemslandene sin fulle selvstendighet. I neste periode kan mange saker, også slike som det i første periode krevdes enstemmighet for, avgjøres ved kvalifisert, veiet flertall. I siste periode kan så ytterligere nye grupper av saker avgjøres ved kvalifisert flertall slik at ved overgangstidens utløp, beslutninger ved kvalifisert flertall blir regelen og enstemmighet unntaket. Ved denne utvikling av stemmerettsreglene må medlemslandene oppgi suverenitet eller om man vil — selvstendighet i økonomisk politikk til fordel for Fellesskapet. Medlemsstatenes stemmevekt er fastsatt slik at de tre store land — Frankrike, Forbundsrepublikken Tyskland og Italia har fire stemmer hver, Belgia og Holland to og Luxemburg en, og da kvalifisert flertall er definert som 12 av 17 stemmer, har de tre store land slikt flertall. På samme måte er det ved avgjørelser som tas av Kommisjonen hvor de tre store land utpeker seks av medlemmene og de små tre.

Hvis det økonomiske fellesskap fortsetter å utvikle seg i samsvar med Romatraktatens program — og alt tyder på at det vil gjøre det — vil et overstatlig organ som også dekker gruppens utenrikspolitikk komme som en naturlig konsekvens. Romatraktaten peker allerede i den retning. § 113 bestemmer at ved utløpet av overgangsperioden skal handelsavtaler med land utenfor Fellesskapet avsluttes av dette, og da er man langt inne på å føre en felles utenrikspolitikk. For som man vet — er handelspolitikken et av virkemidlene i utenrikspolitikken, og enkelte mener at handelspolitikken nå i atom-

alderen er det viktigste. En annen bestemmelse med utenrikspolitisk innhold er § 116 hvor det heter at Ministerrådet ved kvalifisert flertall skal bestemme hvordan medlemsstatene skal opptre og forholde seg i alle internasjonale økonomiske organisasjoner. Er vi her i Norge klar over hvilke vidtrekkende konsekvenser disse forpliktelser kan få for vårt land?

Hittil har diskusjonen om norsk tilslutning til Fellesskapet nesten bare beveget seg på det næringspolitiske plan. Det er viktig å få de påregnelige økonomiske fordeler og tap klarlagt næring for næring så langt råd er. Med den politiske avgjørelse — helhetsvurderingen — den har vår Grunnlov gitt de stemmeberettigede her i landet rett og plikt til å ta standpunkt til. Er det mulig i en så innviklet og vanskelig sak? Etter min mening hadde våre statsmyndigheter en utmerket anledning til å forelegge saken for folket under det nylig gjennomførte Stortingsvalg, men benyttet seg ikke av den. Det bør imidlertid ikke hindre at Regjeringen på et senere tidspunkt hører folkets mening. Nyvalg og folkeavstemning har vært nevnt som muligheter.

I første omgang må vi få større klarhet i hvilke muligheter vi har for tilknytning til Fellesskapet. Foreløpig vet vi at Storbritannia, Danmark og Eire har innsendt søknad om fullt medlemskap i Fellesskapet i samsvar med paragraf 237 i Romatraktaten. Storbritannia tok seg ved den anledning tre reservasjoner, nemlig at det ble oppnådd enighet med Fellesskapet om en tilfredstillende ordning som dekket det britiske jordbruks, Samveldelandenes og EFTA-partners behov. Britene har imidlertid gjort det klart offisielt og under hånden gjennom langvarige sonderinger at de er beredt til å påta seg Romatraktatens forpliktelser på alle vesentlige punkter. Det som Fellesskapet nylig erklærte seg villig til å forhandle med britene om er således ikke Romatraktatens innhold, men den tilpasning av traktaten som må foretas som følge av at det ledende land i en stor gruppe av stater ønsker å bli opptatt som medlem av Fellesskapet. Britene skal samtidig også gå inn i de seks fellesskapslands Kull- og Stålunion og Atomorganisasjon — Euratom. Det er en meget utbredt oppfatning her i landet at det er anledning til å for-

handle med Fellesskapet om opptakelse som medlem etter Romatraktatens paragraf 237. Fremgangsmåten er — og det fremgår med all tydelighet av ordlyden og av offisielle uttalelser fra autoritativt hold på Kontinentet — at først må det formelt søkes om medlemskap, og når det anses på det rene at søkeren har evne og vilje til å bli fullt medlem, blir det spørsmål om de tilpasninger i Romatraktaten som blir nødvendig med hensyn til stemmerett, representasjon i fellesorganene, innskudd i investeringsbanken m. m. Det blir imidlertid ikke anledning for den som søker medlemskap til å forhandle om de forpliktelser som følger av Romatraktaten — forpliktelser som stifterne av Fellesskapet i sin tid selv har påtatt seg. Hvis vi f. eks. søker om medlemskap, men samtidig sier fra at vi ikke kan akseptere den felles jordbrukspolitikk, den like rett til næringsvirksomhet — det som populært kalles etableringsreglene — og fri kapitaloverførslor, vil vi omgående få til svar at da kan vi ikke bli medlem. Vi lurer bare oss selv ved å gå frem på en så klosset måte.

De forpliktelser som Romatraktaten pålegger medlemmene er så vidtgående at vi i dag ikke kan påta oss dem. Jeg skal senere nevne noen praktiske eksempler på hva disse forpliktelser vil innebære, men før jeg gjør det, vil jeg peke på den mulighet traktaten åpner for en løsere tilknytning til Fellesskapet. Denne tilknytningsform er omtalt i § 238 og kalles der assosiering. De gjensidige rettigheter og forpliktelser mellom Fellesskapet og den assosierte skal fastlegges i en særskilt avtale. Romatraktaten blir ikke bindende for den assosierte, men det er ikke noe til hinder for at fullt medlemskap etter traktaten settes opp som uforpliktende mål for assosieringen når forholdene på et senere tidspunkt måtte ligge til rette for det. Sverige, Østerrike og vel også Sveits vil følge assosieringslinjen. Hvis vi under eventuelle assosieringsforhandlingers gang eller senere skulle komme til at vi kan og bør søke fullt medlemskap, har vi ikke forspilt noen sjanser ved å begynne med assosiering. Det skader ikke i internasjonale forhandlinger å være litt reservert, og det norske folk vil da også få anledning til å si sin mening før det er for sent.

Et viktig moment som taler for at Fellesskapet vil være beredt til å slutte en assosieringsavtale omfattende en fullstendig tollunion med oss, er den ting — og det gjelder også i høy grad Sverige — at vi er en meget god kunde av Fellesskapet. Vi importerer langt mer enn vi eksporterer dit. Et annet moment er at Hellas etter to års forhandlinger undertegnet en assosieringsavtale med Fellesskapet i sommer, og etter det lille vi her i landet har hørt om den avtalen, oppnåddes gode betingelser. Fellesskapet har gått med på en tollnedtrapningsperiode på tolv år, mens Hellas slipper med en periode på toogtyve år for importtoll som er av særlig betydning for hellensk hjemmeindustri. Nå har jeg imidlertid sett hevdet her hjemme at Hellas fikk en såvidt gunstig avtale fordi det er svakt utviklet industrielt. Vi derimot er godt utviklet og vil derfor ikke kunne vente så gode betingelser. Til det er å si at handelspolitikk slik jeg kjenner den fra tidligere virke, har svært lite med veldedighet å gjøre. Og til dem som mener at vårt medlemskap i NATO forplikter oss til å søke fullt medlemskap i Fellesskapet er å si at Hellas jo er medlem av NATO. Det er De Forente Stater også, men jeg har ikke hørt at de akter å søke medlemskap i Fellesskapet av den grunn.

Etter min mening er det visse geopolitiske likhetspunkter mellom Hellas og Norge. Og likeledes er det i begge land potensielle utviklingsmuligheter for industri som kan være av interesse for Fellesskapet når det for alvor må se seg om etter markeder for sin kapitaleksport.

Jeg nevnte innledningsvis at Fellesskapet foruten å skape en tollunion tok sikte på å tilnærme medlemslandenes økonomiske politikk i videste forstand. Tiden tillater meg ikke å gå igjennom hva hele denne tilnæringsprosess skal gå ut på. Forkjemperne for fullt medlemskap uansett vilkår må gjerne berolige oss anderledes tenkende med at det er full anledning til å beholde både Folkemuseet og Maihaugen under Romatraktaten. Hva vi er mer interessert i å vite om norsk medlemskap i Fellesskapet er i korthet:

Skal norske jordbrukere til tross for kort vekstsesong og ugunstigere klimatiske forhold konkurrere på like fot med franske, italienske, hollandske og danske produsenter av samme varer? Ja, de felles markedsorganisasjoner for jordbruksvarer som skal

opprettet iflg. Romatraktatens § 40, skal etter samme paragrafs punkt 3 utelukke en hver forskjellsbehandling mellom produsenter eller forbrukere innen Fellesskapet.

Skal norske fiskere konkurrere på like vilkår også innenfor fiskerigrensen, med hollendere, tyskere og kanskje englendere og dansker om den allerede overbeskattede fiskebestand langs norskekysten?

Iflg. Romatraktatens bestemmelser om like rett til å drive næring, er svaret ja.

Kan tyske, hollandske og kanskje engelske fangstrederier og fiskeforedlingskonserner etablere operasjonsbaser og overta eller bygge fiskeforedlingsanlegg i norske havner?

Svaret må bli ja, det kan ikke gjøres forskjell på innlending og borger av et annet fellesskapsland.

Vil selskaper eller enkeltpersoner fra andre Fellesskapsland kunne etablere eller kjøpe opp handels- håndverks- eller industribedrifter og sette sine egne folk i driftsledelse og kontrollorganer? Erverve og utnytte skog, jord, vannfall, fjellvidder, kyststrekninger og rekreasjonssteder på like fot med innlending? Ja, selvfølgelig kan de det. Og den samme rett vil tilkomme nordmenn og norske selskaper i Fellesskapslandene.

Vil norsk kapital kunne overføres fritt til Fellesskapsland og omvendt? Ja, normalt vil det være mulig, og følgen vil vel da bli at vår rente- og kredittpolitikk må harmoniseres med Fellesskapslandenes.

Vil norske ligningsmyndigheter kunne føre effektiv kontroll med at selskaper i medlemsland med datterselskaper i Norge og norske selskaper med datterselskaper i medlemsland betaler full skatt i det land der fortjenesten er oppnådd og ikke der skatten er lavest? Det må bli meget vanskelig å kontrollere, særlig for handelsselskaper og store bedrifter. Vi har gjort visse erfaringer med de utenlandske bedrifter vi allerede har. På lengre sikt må vel konsekvensen eventuelt bli at vår selskaps- og inntektsbeskatning bør bringes på nivå med gjennomsnittet i Fellesskapet for å ta bort motivet for slike skatteforskyvninger.

Vil reguleringer eller direktiver utferdiget av Ministerrådet eller Kommisjonen i samsvar med traktatens bestemmelser, det være seg

ved enstemmighet, kvalifisert eller simpelt flertall, være bindende for Storting og Regjering? Iflg. Romatraktatens § 189 er svaret ja.

Kan dommer eller vedtak av Fellesskapets organer prøves av norske domstoler? Ikke i alle tilfelle.

Dette er langt fra en uttømmende liste over ubehagelige spørsmål som melder seg ved fullt medlemskap i Fellesskapet. Det er klart at man i internasjonalt samarbeid ikke kan vinne fordeler uten å yte noe igjen, men det ville være en utilgivelig feil om vi i vår iver etter å oppnå fordeler på enkelte områder, gikk forbi eller tilsløret de innrømmelser av politisk og økonomisk natur som er prisen for fordelene. Kalmarunionen i 1389 viste seg å bli skjebnesvanger for oss, og det måtte et 1814 og et 1905 til før vi vant vår selvstendighet igjen. Å gå inn som fullt medlem i Det Europeiske Økonomiske Fellesskap betyr at vi i løpet av noen ganske få år må tilpasse oss helt nye politiske og økonomiske forhold uten reell mulighet til å øve innflytelse på det fellesskap eller den forbundsstat vi blir en del av, og hva verre er — uten mulighet til å trekke oss tilbake. For, som det heter i Romatraktatens § 240: Denne traktat er inngått for et ubegrenset tidsrom.

I en sak av så stor betydning for vårt lands fremtid, burde det være en selvfølge at intet avgjørende skritt blir tatt uten at de som tar det vet at det skjer i pakt med folkemeningen. Og jeg vil her sitere det kaptein Peter Motzfeldt sa under debatten i det overordentlige Storting 25. oktober 1814 om endring av Eidsvold-grunnlovens §§ 75 og 92 om naturalisasjon og innfødsrett. Det saken egentlig dreiet seg om var hvorvidt den svenske konge skulle kunne utnevne svensker til embedsmenn i Norge. Mange ville gi etter for de svenske krav, men Motzfeldt var imot og fikk flertallet i Stortinget med seg, hvoretter kravet ble trukket tilbake. Svenskene var den gang ikke populære i Norge og vår egen forhandlingsposisjon meget svak. «Man bør ikke», sa Motzfeldt, «man tør ikke lade nationalmeninger av sigte. Det betyder intet at man benævner slige meninger fordommer — at man endog godtgjør at de er det. Når den største del av nationen har urett så har den rett».

Erik Braadland er skogeier. Han var Norges ambassadør i Moskva for årene 1954—58, og i London for årene 1959—61. Fra høsten 1961 har han sittet på Stortinget, hvor han representerer Senterpartiet.

Dette skrift er utgitt av Aksjon mot norsk medlemskap i Fellesmarkedet, Bergen avdeling.

Avdelingen blir støttet av fiskeridirektør Sunnanå, redaktør Arthur Berg, teatersjef Bjarne Andersen og komponisten Harald Sæverud.

Avdelingens forskjellige utvalg har vært i virksomhet siden oktober 1961.

Der er annonsert eller vil bli annonsert for ca. 50.000 kroner i tiden frem til april 1962. Annonsene har gått over hele landet.

Der er trykt bortimot 100.000 plakater, som er fordelt landet over.

Der er utgitt tre brosjyrer—av fiskeridirektør Klaus Sunnanå, stortingsmann Erik Braadland og dr. philos. Arild Haaland.

Hele virksomheten blir finansiert gjennom frivillige bidrag.

De som ønsker å støtte vår virksomhet, kan gjøre dette over postgiro 708 20.

Skrifter mot Fellesmarkedet

DOSENT LEIF JOHANSEN:
NORGE OG FELLESMARKEDET
Opplag 25.000.

HELSEDIREKTØR KARL EVANG:
FELLESMARKEDET
Har de små land utspilt sin rolle?
Opplag 15.000.

PROFESSOR RAGNAR FRISCH:
FELLESMARKEDET:
Falsk internasjonalisme og urasjonell økonomi.
Opplag 20.000.

FISKERIDIREKTØR KLAUS SUNNANÅ:
NORGE OG ROMA-TRAKTATEN
Opplag 7.000.

STORTINGSMANN ERIK BRAADLAND:
ER VALGET SÅ VANSKELIG?
Et innlegg i Kringkastingen 19. oktober 1961.
Opplag 7.000.

DR. PHILOS. ARILD HAALAND:
FELLESMARKEDET OG NORGES FRIHET
150 spørsmål og svar.
Opplag 12.000.

Kr. 2.— pr. stk.